

UNIVERSITETET I OSLO

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 08.12.2022
Deres ref.: 22/3898-
Vår ref.: 2022/42235 BIRGIBRO

Høring om innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits m.m. Endringer i universitets- og høyskoleloven

UiO mener at forslaget om studieavgifter for studenter fra utenfor EØS/Sveits ikke bør innføres. Det vil skade det internasjonale samarbeidet vårt, særlig med institusjoner i det globale sør, og skape store utfordringer for rekrutteringen av internasjonale studenter. Forslaget har vidtrekkende økonomiske og administrative konsekvenser for institusjonenes saksbehandling og studentoppfølging som ikke er tilstrekkelig belyst, og som vi ikke rekker å utrede tidnok til høsten 2023. Det er dessuten kritikkverdig at budsjettkutt knyttet til studenter fra land utenfor EØS/Sveits diskuteres før endringer i universitets- og høyskoleloven behandles av Stortinget. Det er en forskuttering av den politiske behandlingen av forslaget som vi finner svært uheldig. Sist, men ikke minst, er forslaget svært uheldig for de nye internasjonale studentene våre, som har måttet søke om opptak til studier for høsten 2023 under svært uklare betingelser.

Internasjonalt samarbeid

Verden står overfor utfordringer som vil kreve innsats fra hele det globale samfunnet. Klimakrisen står fram som vår tids største utfordring, og UiO skal ta ansvar for å bidra til løsninger gjennom vårt samfunnsoppdrag: å utdanne høyt kvalifiserte studenter, drive langsiktig grunnleggende forskning og arbeide for at kunnskap tas i bruk.

Tap av naturmangfold, helse- og velferdsutfordringer, polarisering, migrasjon og krig er eksempler på områder som vil kreve tverrfaglige og nyskapende løsninger. Som et internasjonalt orientert breddeuniversitet har UiO særlige forutsetninger for å lykkes med å utvikle sterke tverrfaglige og innovative miljøer. Gjennom samarbeid på tvers av faglige, institusjonelle og nasjonale grenser skal vi utvikle kunnskap som bidrar til en bærekraftig verden. I denne forbindelsen viser vi også til forpliktelsene som følger av FNs mål for bærekraftig utvikling, særlig mål 4 om å «sikre inkluderende og rettferdig kvalitetsutdanning for alle, og fremme livslang læring» og mål 10 om å «reducere ulikhet i og mellom land».

Disse ambisjonene kan ikke UiO og de andre norske institusjonene løse på egen hånd, ved å vende blikket innover mot oss selv. Vi er kritisk avhengig av tett og godt samarbeid med det globale akademiske fellesskapet, og vi er svært bekymret for at forslaget om studieavgifter for internasjonale studenter vil gå på bekostning av dette.

Rektor

Postadresse:
Postboks 1072 Blindern
0316 OSLO

Besøksadresse:
Lucy Smiths hus,
Problemveien 7

Tlf: +47 22 85 50 50
Faks:
E-post:
postmottak@admin.uio.no
<http://www.uio.no/>
Org.nr.: 971 035 854

Internasjonal solidaritet

Gratisprinsippet for utdanning står sterkt i Norge og legger til rette for bred deltakelse i høyere utdanning uavhengig av studentenes sosioøkonomiske bakgrunn. UiO ønsker at dette opprettholdes, og er bekymret for hvilke konsekvenser innføring av studieavgifter vil ha for mangfoldet i den internasjonale studentgruppen, og dermed mangfoldet i studentgruppen som helhet.

For å få oppholdstillatelse i Norge, må studenter i dag dokumentere at de har satt av nærmere 130 000 til livsopphold. Vi har erfart at dette er krevende for mange av dagens søkere, særlig siden midlene må settes av på forhånd. Betalingsvevne er dermed allerede et viktig seleksjonskriterium for hvem som har anledning til å studere ved UiO. Innføring av studieavgifter vil bidra til ytterligere vanskeligheter for studenter som ikke kan sette av flere hundre tusen i forkant av et studieløp.

Vår erfaring er at internasjonale studenter kommer fra svært ulike bakgrunner, og mange av våre søkere vil ikke klare å betale studieavgifter på det nivået som er aktuelt i Norge. For eksempel kommer over halvparten av UiOs internasjonale masterstudenter de siste årene fra ulike land i Asia. Allerede i dag er det mange internasjonale studenter som er avhengige av å jobbe ved siden av studiene for å dekke kostnadene ved å studere i Norge. Norge kan ikke innføre studieavgifter uten samtidig å tilby stipendordninger til særlig kvalifiserte studenter som trenger dette for å studere i Norge, jevnfør også de ordningene som finnes i våre nordiske naboland. På dette punktet ønsker UiO en felles vurdering av virkemidlene for å fremme internasjonalt samarbeid og solidaritet både i Kunnskapsdepartementet, Utenriksdepartementet og andre deler av offentlig sektor.

Internasjonal rekruttering

Kunnskapsdepartementet argumenterer for at norsk utdanning er av høy kvalitet og at Norge kan rekruttere internasjonale studenter også etter innføring av en studieavgift. Samtidig legges det til grunn en forventet reduksjon på 70% fra gruppen "tredjelandstudenter". Erfaringer fra våre naboland viser at innføring av studieavgift også øker behovet for en mer aktiv rekrutteringsstrategi gjennom internasjonal markedsføring.

Meld. St. 7 (2020–2021), kjent som mobilitetsmeldingen, anbefaler en tydeligere og mer strategisk nasjonal politikk for hvilke internasjonale gradsstudenter Norge skal tiltrekke seg, som bygger på overordnede kunnskaps-, nærings-, innvandrings-, bistands- og sikkerhetspolitiske føringer og rammer og knytter seg til de overordnede nasjonale prioriteringene som blant annet kommer frem i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Departementets forslag tar ikke hensyn til noen av disse perspektivene.

Mange engelskspråklige studietilbud ved UiO har et internasjonalt læringsmiljø med studenter fra hele verden. Flere studietilbud har også faglige behov for internasjonal rekruttering. I diskusjoner av store, verdensomspennende temaer som klimaendring, utvikling, global helse og styresett er det avgjørende at perspektiver fra såkalte tredjeland er representert i undervisningen. Gjennom deltagelse i utdanningene våre, bidrar internasjonale studenter til å dekonstruere stereotyper og til å finne kreative løsninger på globale utfordringer som tar hensyn til den viktige rollen som nord-sør-dynamikker og -forskjeller spiller.

Avviklingen av det tidligere kvoteprogrammet reduserte antallet studenter fra det globale sør ved UiO. Tilbakemeldinger fra fagmiljøene våre er at mangelen på studenter fra sør i studietilbudene påvirker læringsmiljøet fordi viktige perspektiver ikke lenger er til stede. Noen studietilbud med særlig global innretning og tematikk, for eksempel internasjonal samfunnshelse, internasjonal utdanning og utviklingsgeografi, melder at fraværet av (særlig) afrikanske studenter endrer innholdet i og utbyttet av studietilbudene. Nåværende program, som NORPART, er ikke en fullgod erstatning for dette på grunn av en snevrere innretning. En bred rekruttering vil gi mulighet til å bygge kompetanse globalt og i land hvor gradsgivende institusjoner på fagfeltet ikke eksisterer (noe NORPART forutsetter). Det er også viktig å kunne ta opp internasjonale studenter med bakgrunn i faglige kvalifikasjoner og ikke betalingsevne. En sterk faglig bakgrunn sammenfaller ikke nødvendigvis med en sterk økonomisk bakgrunn. Dette er spesielt problematisk når det ikke samtidig innføres stipendordninger. For noen studieprogram vil redusert rekruttering av internasjonale søkere i siste instans være kritisk for opprettholdelsen av programmet.

Departementet åpner for at institusjonene skal kunne inngå symmetriske avtaler og avkreve studieavgift også fra utvekslingsstudenter som kommer gjennom institusjonelle avtaler, men dette framstår som lite realistisk. I tilfellene hvor UiOs studenter i dag betaler skolepenger for utvekslingsopphold/study abroad, kommer det av at vår utenlandske partner er en mer attraktiv destinasjon for våre studenter enn omvendt. Innføring av studieavgifter for utvekslingsstudenter som kommer til UiO vil dermed legge sten til byrden med tanke på å rekruttere studenter hit.

Forslaget vil også ha store konsekvenser for rekrutteringen til Den internasjonale sommerskolen ved UiO (ISS) fra sommeren 2023. Studentene som deltar på campusbasert undervisning, må allerede betale for oppholdet i Norge. Med en innføring av studieavgifter vil de også måtte betale for undervisningen. Det er uklart hvilke konsekvenser dette vil få for muligheten til å hevde seg på det internasjonale markedet.

Konsekvenser for søknads- og opptaksprosessen

Dersom Stortinget vedtar studieavgiftsordningen, er det ut fra et forvaltningsperspektiv svært uheldig å innføre denne allerede fra høsten 2023. UiO er urolig for at dette vil gå på bekostning av ambisjonene våre om saklig og forutberegnelig informasjonsopplegg, saksbehandling og vedtak for denne studentgruppen.

Institusjonene har måttet lyse ut internasjonale opptak under svært uklare betingelser for søkerne. Søkere fra utenfor EØS/Sveits til masterstudier høsten 2023 må søke høsten 2022, før det er avklart om studieavgifter blir innført og hva avgiftene vil beløpe seg til. Avklaringene avhenger både av statsbudsjett og lovarbeid.

Det er også svært usikkert om de nødvendige endringene i universitets- og høyskoleloven vil være vedtatt før svarbrev til de internasjonale søkerne sendes ut medio mars 2023. Institusjonene kan ikke utsette utsendelsen vesentlig, siden søkerne må ha tilstrekkelig tid til å søke om oppholdstillatelse før de ankommer Norge.

Dagens opptaksløsninger har ingen støtte for å avgjøre hvilke personer som er i målgruppen for å betale studieavgifter. Her vil institusjonene være avhengige av utvikling i Samordna opptaks systemer. Dette inkluderer å legge til rette for at de som er fritatt for å betale studieavgifter får informasjon om og mulighet til å laste opp dokumentasjon på dette, samt informasjon til institusjonene om hvilke søkere dette gjelder.

Institusjonene har myndighet til å vurdere vilkårene for opptak av studenter, mens Lånekassen har myndighet og kompetanse til å vurdere vilkårene for studiestøtte. Det vil være krevende for institusjonene å måtte bruke Lånekassens regelverk om utdanningsstøtte for å avgjøre et mulig fritak fra studieavgifter, gitt at dette regelverket faglig sett hører hjemme hos en annen etat. Dette gjelder særlig dersom dokumentasjonskravet blir kommunisert til søkerne på en måte som involverer Lånekassens regelverk.

Utfordringer ved beregning av studieavgift

Kunnskapsdepartementet legger til grunn at nivået på studieavgifter i Norge vil tilsvare nivået i Sverige og Danmark, men dette framstår som en altfor summarisk vurdering. UiO konstaterer for eksempel at inntektsbortfallet for en internasjonal masterstudent som fullfører en toårig mastergrad vil være i størrelsesorden 490 000 for en realfagsstudent og 351 000 for en humaniorastudent (2023-satser for hhv. finansieringskategori C og D). I dette lyset framstår et estimat på om lag 130 000 i året som svært lavt.

Sektoren har ikke en TDI-modell for å beregne utdanningskostnader, men legger til grunn at det pågående arbeidet i UHR-regi kan hjelpe oss et stykke på vei. TDI-modellen ble opprinnelig utarbeidet for forskningsprosjekter, og det krever et vesentlig utviklingsarbeid å tilpasse den til utdanning. Den tidligere TDI-modellen for etter- og videreutdanning som departementet viser til er mangelfull og blir ikke brukt. Også av denne grunn er det svært krevende å skulle innføre studieavgifter allerede fra høsten 2023, gitt at vi har behov for omforente og pålitelige kostnadsberegninger for å kunne vedta konkrete studieavgifter.

Departementet har vurdert at utdanning til studenter fra utenfor EØS og Sveits skal anses som ikke-økonomisk aktivitet, selv etter innføringen av studieavgifter, siden hoveddelen av utdanningsvirksomheten også fremdeles vil være finansiert med offentlige bevilgninger. UiO stiller spørsmål ved om dette er godt nok utredet. Departementet skriver at en minimum kostnadsdekkende egenbetaling må innebære at alle direkte og indirekte kostnader knyttet til studietilbudet blir dekket av studieavgiften vurdert over tid. Antallet internasjonale studenter på ulike studietilbud vil imidlertid variere. Noen studietilbud har en høy andel internasjonale studenter, og kostnadene til studietilbudet vil dermed i overveiende grad dekkes av egenbetaling, slik også noen videreutdanningstilbud er i dag. UiO mener at departementet ikke har gjort godt nok rede for forholdet mellom studieavgift og *Reglementet om statlige universiteter og høyskolelærers forpliktende samarbeid* (BOA-reglementet), herunder om utdanningstilbud i et globalt utdanningsmarked som finansieres med studieavgift skal klassifiseres som salg. Det er særlig uheldig om studietilbud tilpasset kompetansebehov hos studenter fra det globale sør må kreve høyere studieavgift for å være i overensstemmelse med statsstøtteregelverket.

Behandling i universitetsstyret ved UiO

UiOs høringsuttalelse ble behandlet i universitetsstyret 6. desember. Styrets flertall sluttet seg til høringsuttalelsen slik den er utformet i denne oversendelsen. Styrets mindretall støttet ikke høringsuttalelsen, og innga følgende protokolltilførsel:

«Styrets medlemmer Maria Strømme, Eirik Frantzen og Kristin Clemet mener at studieavgifter for studenter fra tredjeland utenfor EØS/Sveits bør innføres. Disse medlemmer deler imidlertid flertallets bekymringer

UNIVERSITETET I OSLO

5

knyttet til manglende utredning og implementering på kort sikt og mener at det parallelt med slike studieavgifter må innføres stipendordninger som sikrer søkningen til Universitetet i Oslo. Disse medlemmer forutsetter også at man forbedrer gjeldende programmer for studenter fra fattige land.»

Med hilsen

Svein Stølen
rektor

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler: *Birgitte Brørs, birgitte.brors@admin.uio.no*